Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Issued daily except Sundays and Holidays.

LETO—YEAR IX. | Entered as second-class matter January 26, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | CHICAGO, ILL., SOBOTA, 26. AVGUSTA (AUGUST) 1916. | ŠTEV.—NUMBER 74.

...edne so si povedali demokratični in republikanski senatorji drug drugemu v obraz.

Šole v Penna ostanejo zaprte do 18. sept.

...IKIV DAVKOPLAČEVALCEV PRIZNAN. — MILIČARSKI KAPITAN USTRELJEN. — VPLENJENA DEKLE SE JE VRNILA DOMOV. — FARMARJI SE JEZE NAD AVTOMOBILISTI. — POLOVICA MOŠTVA VSLED OGNJA PROGREENJENEGA PARNIKA SE JE VRNILA. — VIHAR NA PORTO RICU. — FARMAR JE ODKRIL ZAKLAD NA NJIVI. — ŠTIRI DOLARJE ZA SEDEŽ V NEBESIH IN DRUGE VESTI.

DVOBOJ S SAMOKRESI V SALUNU.

...hicago, Ill., 26. avgusta. — So-...k Williams je odločil v prilog ...vkoplačevalcem, ki so protesti-...i proti davku za ohranitev gos-... in za materinsko penzijo.

...acon, Ga., 26. avgusta. — Mrs. ...C. Adams iz Atlante, Ga., je u-...bila E. I. Spratlinga, kapitana ...inije F., petega miličarskega ...ka iz Georgije, ko je stal pred ...rom.

...damsovo so takoj aretirali, ki ...ni hotela povedati, zakaj je iz-...la umor.

...jen mož je izjavil, da je bila ...gova žena zelo nervozna in da ...je zdravil Spratling, ki je v ci-...em življenju zdravnik.

...Vashington, 25. avgusta. — ...raj so republikanski in demo-...tični senatorji vdarili skupaj, ...je senator Owen iz Oklahome ...teval, da pride takozvana ko-...icijska predloga takoj na raz-...vo po davčni predlogi. Owen ni ...drl s svojim predlogom, ker ...odje senatorji vendar niso ta-...eumni, da bi tik pred volitva-...sprejeli tako postavo. Senator-... drug drugemu očitali korup-...

...enator Owen je dejal, da želi, ...predloga postane zakon, da bo ...mogočeno kupovanje pri vo-...h. Rekel je, da zdaj miljonar-...upijo predsedništvo in vlado, ...ljudstvo ne pride do pravic.

...stal je senator Penrose in de-...govorniku, če hoče Owen radi ...odstraniti korupcijo, ker je ...egovi državi največ korupci-...

...rugi senatorji so navedli, da ... v državi Delaware izdalo en ... večer 50 tisoč dolarjev, da se ...valo na volilce. Senator O'-...man je vprašal, če ni bilo iz-...h pri izvolitvi McKinleyja v ... 1896 dva in pol miljona do-...ev. Ko je v teku razprave neki ...okratični senator dejal, da so ...vili že lep volilni sklad skupaj ...Wilsona, dasiravno so doneski ...erjeni le na en dolar, je Pen-... dejal:

...obro, zdaj ko imate korupcij-...sklad skupaj, bi radi zaprli ...a in bi radi sprejeli protiko-...ijsko predlogo." — Sic!

...arrisburg, Pa., 25. avgusta. — ...uel Dixon, državni zdravstve-...omisar je odredil, da ostane-...e šole, privatne, cerkvene in ..., zaprte do 18 septembra, ra-...roške paralize.

...omisar je izjavil, da skušnje ... da je bolezen v avgustu in ...mbru najbolj nevarna.

... državi Pennsylvania je bilo ...anjenih od 1. julija 590 slu-..., 154 bolnikov je pa umrlo.

...icago, Ill., 25. avgusta. — Si-...sta McDonough in Frank ...ey v saluna James O'Learyja ...nala s samokresi staro jezo ...seboj.

...Donough je šel v salun, Car-...ga je videl in stopil za njim. ...sta stala ob točajni mizi, ne ... govorila drug z drugim. Ko ...arney izpil, se je obrnil, da ...ti salun. McKonough je na-...l sirovo opazko, Carney jo je ... in prijel za samokres. McDo-...h je tudi pograbil revolver, ...eden ga je nameril na Car-..., so padli štirje streli, in Me-...ugh se je smrtno zadet zgru-...a tla, streljajoč na svojega ...stnika. Oddal je tri strele, ki ... zgrešili cilj.

McDonough je pred petimi leti ustrelil Belmonta, ko sta se sprla, ker salun ni toliko nesel, kot sta pričakovala. Carney je bil prijatelj Belmonta in je od tega časa sovražil njegovega morilca.

McDonough je bil takrat obtožen umora, pa je bil oproščen, češ, da je streljal na Belmonta v silobranu.

Carneyja imajo pod ključem.

Kansas City, Kansas, 25. avgusta. — Sedemnajstletna Luzon Koppenhaver se je vrnila domov, ki so jo pogrešali od pondeljka. Dekle pripoveduje zmedeno povest, kje je bila in kaj je delala v tem času. V njo tišče vsi, ki se smatrajo za varuhe morale in jo nadlegujejo z raznimi vprašanji.

Cincinati, O., 25. avgusta. — Pet vdov, katerih možje so dobili solnčarico na delu, je vprašalo za odškodnino v zmislu odškodninskega zakona za ponesrečbe.

Neka mlada dekle, ki je pri delu v tržnici dobila solnčarico, se je ravnotako pripravila za odškodnino.

Springfield, Ill., 25. avgusta. — Farmarji v tukajšnji okolici so silno razburjeni radi nestrpnih avtomobilistov, ki drve po cestah kot blažneži. Farmarji izjavljajo, da ustrele vsakega, ki jih prisili, da se morajo umakniti s ceste.

Odbor farmarjev se je pri okrajnih komisarjih pritožil radi avtomobilistov, ki ne dajo nič na to, če povozijo par ljudi.

Salk Lake, City., 25. avgusta. — Loyal Perkins je bil vbit in njegov oče George je bil opasno ranjen, ko je osobni vlak Salt Lake & Ogden Electric železniške družbe vdaril ob njiju avtomobil, v katerem sta peljala dinamit.

Zabojčki z dinamitom so leteli na vse strani, a k sreči ni dinamit eksplodiral.

Philadelphia, Pa., 25. avgusta. — Devet mož od moštva norveškega parnika "Cossack" se je zgubilo sredi oceana, ko je na parniku nastal ogenj, ki je bil naložen z gazolinom. Moštvo je zapustilo parnik dne 12. avgusta. Ostalih trinajst pomorščakov se je rešilo na angleški parnik Tamaqua, ki je priplul v Philadelphijo.

Nekatere posode, v katerih je bil gazolin, so počile in nevarna tekočina se je razlila po parniku. Kmalu je v trebuhu parnika nastala eksplozija in proti nebu je vdarilo ognjeno morje. Mornarji so všli ognju in se rešili v dva majhna čolna. Čoln, v katerem je bilo devet pomorščakov, se je zgubil.

Tovor, naložen na "Cossacku", je bil vreden $1,100,000.

San Juan, Porto Rico, 25. avgusta. — Prek mesta je divjal hud vihar, ki je odkrival hiše, podiral brzojavne drogove. Veter je dosegel hitrico 90 milj v uri. Cestnoželezniški promet je ustavljen in v luki so mnogo trpele male ladje.

Pittman, N. J., 25. avgusta. — 14letni William Dilk je padel z droga za napeljavo električnih žic. Pri padcu je zadel ob žico in vse mesto je bilo hkratu zavito v temo. Dečka je električni tok vbil.

(Dalje na 2. strani, 2. kolona)

IZ DELAVSKEGA SVETA.

Zarota kapitalistov na pacifični obali.

Ameriški klateži najstrovejša sodrga na svetu.

Cestnoželezniški magnatje se zleze pod klop.

Železniški kralji se morajo še danes odločiti.

Washington, 26. avgusta. — Včeraj popoldne je predsednik Wilson obvestil predsednike železniških družb, da morajo do danes opoldne podati definitiven odgovor.

Če bo odgovor železniških družb zadovoljiv, se vrne 640 predsednikov distriktnih železničarskih organizacij s poročilom domov, da je zavladal mir, ako bo odgovor negativen, bo najbrž stavka in vsa krivda zadene železniške magnate.

Kapitalistična zarota.

San Francisco, Cal., 24. avgusta. — Organizirani kapitalisti so pričeli vojno, da uničijo delavsko organizacijo na pacifični obali. Čakali so, da so varno naložili dobiček, ki ga jim je vrgla pacifična razstava in pričeli so protidelavsko gonjo, kakeršne še ni bilo na zapadu.

Na vzhodu so delavci vajeni videti, da se moč delavstva širi, mejtem ko kapitalisti branijo svoje postojanke. Na zapadu je drugače. Tukaj se je dvignila vigilantična kapitalistična drhal in zagnala svoj bojni krik, da uniči vse delavske strokovne organizacije. Delavstvo je sedaj v defenzivi.

Boj je pričel na ta način, da se delavstvo prisili udeležiti kapitalističnega pripravljalnega humbuga. Noben organiziran delavec se ni hotel udeležiti kapitalistične prireditve in parada se je imela u-[illegible] delavcev, prisiljenih od svojih gospodarjev. Organizirano delavstvo je bilo zadovoljno z uspehom, ki ga je doseglo, in zmagovito je bilo do dneva, ko se je imela vršiti parada.

Delodajalci so pridigali silo in krvoprelitje. Vse mesto je bilo vznemirjeno vsled boja. Nekateri posamezniki, podžgani vsled divje propagande za militarizem, so poslali grozilna pisma in svarila časnikarjem in bogatinom, da bodo pognali parado v zrak. Delodajalci in časnikarji so hoteli zamolčati te grožnje, ali organizirani delavci so izvedeli za stvar in seznanili so z njo organizirane delavce v unijah.

Unije so poročale svojim članom, naj se vzdrže vsake provokacije in naj parado obsodijo z molkom, če se kaj zgodi, da bo nemogoče zvaliti krivdo na organizirane delavce. To se je zgodilo. Neorganizirani delavci so marširali po Market ulici za svojimi delodajalci in babnicami iz višje družbe, ne da bi vedeli za svarilo. Bomba je počila, ki je vbila šest oseb na licu mesta, tri so pa dobila smrtne poškodbe. Neki prominentni član trgovske zbornice je takoj pripomnil: "To je ugodna prilika za vojno za odprto delavnico."

Takoj je trgovska zbornica s svojim golim orodjem v javni službi udarila po svojem nasprotniku, organiziranem delavstvu, ki ga črti kot vrag križ, obdolžila je vsakega umora, ki se ji noče pridružiti v vojni za odprto delavnico. Uničiti so hoteli stavko kulinarskih delavcev s tem, da so vrgli najbolj delavne tovariše za organizacijo v ječo in jih seveda obdolžili umora. Pobrali so tudi voditelje ugrožajoče cestnoželezniške stavke. Thomas J. Mooney — je prezrl svoj alibi, pa so ga obdolžili zarote. Edwarda D. Nolana, ki je bil vodja štrajkovnih straž v stavki strojnikov, so vrgli brez najmanjšega dokaza v ječo in ponosno izjavili, "da so mu djali že zanjko okoli vratu." Izraela Weinberga, ki je znan med šoferji avtoomnibusov, ki delajo škodo cestnoželezniškim družbam, ker prevažajo pasažirje po pet centov, so zaprli in obtožili umora. W. K. Billingsa, bivšega predsednika železničarskih delavcev, so obdolžili direktno dinamitarstva, priča, ki je izpovedala, da ga je ob času eksplozije videla na drugem mestu, se pa pretepli v uradu državnega pravdnika. Mrs. Reno Mooney, ki bi lahko dokazala alibi za svojega moža, so pa zaprli in obdolžili umora.

Vsi časniki so v službi kapitalistov in ne natisnejo besedice o stvari, če tega ne dovoli "odbor za red in mir". Nekateri časnikarji so prišli v pisarno International Workers Defense League in rekli, da vedo, da so obtožene osebe nedolžne, ampak za božjo voljo, naj ne povedo nikomur, da so kaj rekli.

Neki detektiv, ki dela za državno pravdništvo je rekel, da hočejo obtožence "obsoditi na podlagi zvijačih in bumbugarskih dokazov."

Tako izgleda stvar na pacifični obali in če se organizirano delavstvo ne bo zavzelo za nedolžne žrtve v ječi, bodo triumfirali kapitalistični zarotniki.

Najeti klateži pretepajo štrajkarje.

New York, 25. avgusta. — Štrajkajoči delavci, ki izdelujejo škatlje iz kartona, so v Webster-jevi dvorani praznovali zmago s koncertom. Stavkovne straže so prišle ob dveh popoldne v dvorano in [illegible] odšle ob štirih popoldne na East Side, da pregovore stavkokaze, da opuste sramotne delo. [illegible] delavce in šest deklet je bi[illegible] klateži vpričo policajev. Edino v Ameriki se najdejo tako nizke duše, da imajo pogum pretepati slabotne štrajkajoče žene. Takega nizkega dejanja se sramuje najbolj neotesan ruski kozak in avstrijski policaj.

Število štrajkarjev se množi vsa ki dan kljub turški metodi najetih klatežev.

Cestnoželezniški magnatje na kolenih.

New York, 25. avgusta. — Družba je zopet nastavila 20 štrajkarjev, ki so bili v teku štrajka aretirani radi majhnih prestopkov. Nerada je kompanija vgriznila v kislo jabolko, pa ji ni preostalo kaj drugega, ker so cestnoželezniški uslužbenci sklenili, da zopet ustavijo delo. Ta odločni sklep je pomagal, da so cestnoželezniški mogotci prišli k pameti.

Stavkalo je 8000 uslužbencev, ki so izvojevali eno najlepših zmag, kar jih pomni delavstvo v New Yorku.

V četrtek zvečer so uslužbenci obdržavali velik shod, na katerem jim je William B. Fitzgerald razložil pomen zmage. Poslušalci so mu navdušno pritrjevali, zavedajoč se kolikega pomena je zanje dobra in krepka delavska organizacija.

Nesoglasje med železniškimi magnati.

Washington, D. C., 25. avgusta. — Včeraj je zavladalo nesoglasje med predsedniki železniških družb ko so razpravljali, kje naj vzamejo $20,000,000, da pokrijejo povišane stroške radi osemurnega delavnika.

Železniškim uslužbencem ne dela prav nobenih skrbi, kje bodo železniški kralji dobili potrebni drobiž. Železniški uslužbenci pravijo, da imajo sami mnogo skrbi in

(Dalje na 2. strani, 4. kolona)

VREME.

Chicago in okolica: v soboto deloma oblačno; v nedeljo lepo vreme, prenesljiva temperatura.

Illinois: deloma oblačno v soboto; v nedeljo lepo in prenesljiva temperatura.

Temperatura v Chicagu: najvišja 79, najnižja 65 stopinj.

Na Balkanu še vedno traja hud, krvav ples.

Nemško in francosko poročilo o uspehih pri Maurepasu v nasprotju.

GRŠKI PROSTOVOLJCI SE POSTAVLJAJO V BRAN BOLGAROM. — NE MOREJO ZAJEZITI BOLGARSKEGA NAVALA IN SE UMIKAJO. — GLEDE RUMUNIJE NI JASNOSTI. — RUSI KONCENTRIRAJO AŘMADO OB PRUTU. — NA RUSKI FRONTI VSE SPI? — NA KAVKAŠKI FRONTI ZOPET ZMAGUJEJO RUSI. — NEMČIJA ODKLANJA AMERIŠKO ZAHTEVO. — ANGLIJA VPLENJA AMERIŠKE LADJE. — RUSI IZRABLJUJEJO TUJO ZASTAVO.

ZEPPELINI SO OBISKALI ANGLIJO.

ZADNJE VESTI.

Pariz, 26. avgusta. — Uradno poročilo pravi, da je izkrcanje italijanskih čet dokončano v Solunu in transportne ladje so se vrnile v Italijo.

Berlin, 26. avgusta. — (Brezžično prek Sayville, L. I.). — Nemška trgovska potapljača 'Deutschland' se pripravlja za pot v Ameriko. Tovora je več, kot so ga pričakovali. Moštvo se je izreklo, da rado podpiše pogodbo za potovanje.

Berlin, 26. avgusta. — V četrtek ponoči so zeppelini obiskali Anglijo, bombardirali jugozapadni okraj Londona, pomorske baterije pri Harwichu in Folkstonu. Povsod je bil opaziti dober uspeh.

SPLOŠNI POLOŽAJ.

Položaj na balkanskem bojišču se je začel nekoliko čistiti iz političnega in militarističnega stališča. Trmoglave vesti, da se je Grška spustila v boj proti Bolgarom, nočejo odnehati. Iz zadnjih vesti je celo razvidno, da so grške garnizije v Macedoniji napovedale boj [illegible] brez kakega dovoljenja vlade v Atenah. Kralj in njegov generalni štab sta namreč ukazala garnizijam, da se naj povsod umaknejo prodirajočim Bolgarom, toda poveljniki garnizij se ne zmenijo za povelja vlade in se povsod ustavljajo sovražniku entente. To je znamenje upora in jasno je, da je posegla med kraljevo vlado in armado močna roka Venizelosove stranke, ki zahteva vojno na strani zaveznikov. Kralj je baje že sporočil kajzerju v Berlin, da grška armada v Macedoniji ne upošteva njegovih ukazov, vsled česar je brez moči. Od vseh strani Grške hite prostovoljci iz grške armade v Solun, kjer se pridružujejo zavezniškem četam. Včeraj je baje prišel celi kor Albancev. Neuradne vesti iz Soluna se glase, da so se morali grški prostovoljci umakniti pred veliko silo Bolgarov, ki so okupirali Prosenik in Djomajo. V Seresu se pa še držijo Grki in odbijajo bolgarske napade. V splošnem prevladuje nemško - bolgarska ofenziva. Sofija poroča, da so se Srbi in Rusi na desnem krilu zopet umaknili in prepustili Kostor Bolgarom. Centralni zavezniki pritiskajo na obeh krilih.

Položaj v Rumunski je še vedno meglen. Berlin je zelo optimističen kljub poročilu iz Budimpešte, da so Rusi mobilizirali veliko armado na rumunski meji pri Donavi in da Rumunci koncentrirajo svojo armado na jugu ob Donavi in na severu ob reki Prut V Berlinu se namreč tolažijo, da bodo nemško - bolgarske operacije na Grškem imele utis na Rumunsko, da bo še nekaj časa čakala, preden se odloči za vojno na strani entente.

Na zapadnem bojišču so Francozi okupirali zelo utrjeno vas Maurepas, katero so napadali že več tednov; osvojili so tudi večji del ozemlja dalje od vasi. Nemci pa v včerajšnjem poročilu pravijo, da so odbili napade na Maurepas. Dalje pravi Pariz, da so Francozi začeli s silnim bombardiranjem nemških zakopov trideset milj južno od sedanje somške bojne fronte, kar znači novo ofenzivo na dotičnem kraju. Angleži so zopet vzeli tristo jardov v okolici Thiepvala.

Na ruski fronti je vse nekam zaspalo. Nemci sicer poročajo, da so imeli uspeh v Volhiniji in tudi Petrograd je omenil, da so bili vroči boji ob Stokhodu, kjer skušajo Nemci zagnati Ruse iz zapadnega brega reke nazaj, ali ena niti druga stranka še ni povedala rezultata dotičnih bojev. Več sreče imajo zopet Rusi v Kavkaziji, kjer so reokupirali Mush v Armeniji, katerega so vzeli Turki 8. avgusta. Turki pa molče o tem ruskem vspehu.

Italijani so prenesli svojo ofenzivo iz Goriškega v tirolske hribe.

Uradna poročila slede:

BALKANSKA FRONTA.

Bolgarsko poročilo.

Sofija, 25. avg. — Bolgarske čete so okupirale Kostor in Kastorijo južno od Florine. Premagani Srbi se umičejo proti jugu. Naše čete, ki operirajo proti Lerini, Banici in Kornščevu, so osvojile 21. t. m. zelo močno pozicijo a gori Malka Nišna. Naslednji dan so napadle Srbe v Vardarju na hribu Sv. Spidona in na Ciganski Planini in med ljutim bojem so vjele 200 mož in sedem častnikov in vplenile več strojnih pušk in drugega materijala. Južnozapadno od Doiranskega jezera je sovražnik napadel naše prednje pozicije ob desetih ponoči, ali napad je bil odbit. Nadaljne informacije dokazujejo, da je izgubil 176ti francoski polk, ki je bil v boju 21. t. m., polovico svoje sposobnosti; na bojišču smo namreč našteli 250 mrličev. Na našem levem krilu ob Strumi smo počistili sovražnika iz levega brega in včeraj smo pokopali 500 sovražnikovih trupel. Železnica južno od Drame, Oxilara, Seresa, Angiste in Demirhisra je v naših rokah.

Nemško poročilo.

Berlin, 25. avg. — Na višinah zapadno od Ostrovskega jezera se še vedno branijo Srbi proti bolgarskim napadom, toda njihovi protinapadi so odbiti. Vsa poročila iz zavezniških virov o angleško - francosko - srbskih zmagah v okolišu Ostrova so izmišljena.

Francosko poročilo.

Solun, via Paris, 25. avg. Sovražnika smo prislilili, da se je umaknil iz levega brega Strume na več krajih nazaj proti Seresu. Angleško-francoske čete so odbile več sovražnih napadov med Moglenico in Strumo. V okolišu Doirana proti Ljumnici in na vsi gorati fronti zapadno od Moglenice se razvija ofenziva srbskih čet. Na skrajnem levem krilu so Srbi reokupirali hrib, ki leži tri milje zapadno od Ostrovskega jezera in katerega so bili izgubili 23. t. m.

Angleško poročilo.

Solun via London, 25. avg. — Na doiranski fronti se vrši topniško bojevanje in včeraj ni bilo infanterijskih napadov. Ob Strumi je zavezniška artilerija razpršila več bolgarskih posadk, ki so se nameravale utrditi v zakopih.

FRANCOSKA FRONTA.

Francosko poročilo.

Pariz, 25. avg. — Včeraj popoldne ob peti uri so naše čete napadle nemške pozicije v okolici Maurepasa, severno od Somme. V enem naskoku smo okupirali

(Nadaljevanje na 3. strani, 1. stopec.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicage) in Canada $3 na leto, $1.50 za pol leta in $5c za tri mesece; Chicago in inozemstvo $4.50 na leto, $2.25 za pol leta, $1.15 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society

Issued daily except Sundays and Holidays
OWNED BY SLOVENIC NATIONAL BENEFIT SOCIETY

Advertising rates on agreement

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $3 per year; Chicago and foreign countries, $4.50 per year.

Address:
"PROSVETA"
3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Vsaka laž jim je dobro došla.

Mogotci in njih najemniki se niso še nikdar bojevali proti resnici z odprtim vezirjem. Njih orožje so laž, zavijanje in obrekovanje. Če se enemu dokaže, da je lagal, se malo kasneje prikaže drugi v javnosti, da pogreje staro ovrženo laž.

Mogotci in njih najemniki črtijo najbolj točke v ustavi, ki garantirajo ljudstvu svobodo govora in tiska, koalicijsko pravo. Najrajše bi videli, da se točke odpravi iz ustave, ali da so veljavne le za ljudi, ki posedujejo par sto tisoč dolarjev premoženja. Da bi ljudstvo oropali teh pravic, skušajo z lažmi dokazati, da so take ljudske pravice silno nevarne obstoju države in jih je treba odpraviti v interesu države. Tako doživimo, da se vsaka laž trdovratno ponavlja, da bi dosegla namen.

Roger B. Wood, pomožni zvezni drž. pravdnik v New Yorku, se je oglasil v "Forumu" in napadel načelo svobode govora. Pameten človek ne pravi, da drž. pravdnik nima pravice pisati proti svobodi govora, ker ima v državi, v kateri je priznana tiskovna svoboda, vsakdo pravico, povedati svoje mnenje. Vsakdo lahko pove, da je neumen ali pameten, nazadnjak najhujše vrste ali pa naprednjak, lahko je za večjo, širšo svobodo, pa tudi sme biti proti. Če se kdo ne strinja z njegovimi nazori, mu lahko zopet stvarno odgovori in dokaže, da so argumenti na njegovi strani. Pri pomožnem zveznem državnem pravdniku pa ne gre samo za to, da je nasprotnik svobode govora, ampak gospod državni pravdnik pogreva staro in že večkrat ovrženo laž, da je James Maurer, član legislature v Pennsylvaniji in znan socialist, dejal: "V pekel z zvezdami in marogami."

Wood je študiral pravo in znano mu je, če kdo govori neresnico ali se izjavi sledeče, da je izvršil kaznjivo dejanje:

"Nekaj tednov sem so časniki naznanili, da je neki Maurer, takozvani delavski voditelj v teku javnega govora o naših šolah dejal: "V pekel z zvezdami in marogami." To se pravi na drug način, "v pekel z Združenimi državami, z njeno vlado in njenimi zakoni." "Upajmo, da so ga narobe citirali, kot on trdi."

Wood je zvezni državni pravdnik v New Yorku, torej mu je nemogoče igrati ulogo ignoranta, da ne bi vedel, kaj se je zgodilo na shodu, na kterem je govoril Maurer. Njemu mora biti znano, da je bil človek, ki je dejal "v pekel z zvezdami in marogami," državni konstabler in da je Maurer le dokazal, kakšni čedni patriotje služijo v kozaški četi, ko je njega citiral.

Wood se ne zgraža nad črnim kozakom, ki je opora kapitalizmu in ki je izustil te besede. Kozak, ki je govoril te besede, je pogazil ameriško zastavo, da bi lahko streljal na štrajkarje, kateri so v svoji nevednosti upali, da jih varuje pred krogljami in krepelci črnih kozakov.

In kaj to dokazuje?

Wood se strinja, če se zastavo pošlje v kraje, v katerih gospodari peklenšček, če je treba varovati interese jeklarskih kraljev in nastopiti proti delavskim koristim.

In da se mu ni bilo treba bati sodnijskega postopanja proti njemu, je zastopnik zvezne vlade nadaljeval s to frazo:

"Nihče ne ve, koliko Maurerjev imamo v svoji sredi; nihče ne more povedati, koliko jih je, ki so tajno odobravali njegov izdajalski govor. Kakšen bo vspeh takih govorov, pove lahko le čas; ali ni treba da podvzamemo odločne korake, da vstavimo svobodo govora Maurerja in drugim njegove vrste?"

Socialisti se gotovo ne strinjamo z omejitvijo govora. Če res, da bi ameriškemu ljudstvu koristila omejitev svobodnega govora, potem je treba najprvo zamašiti usta zveznim uradnikom, ki pogrevajo stare in večkrat ovržene laži o državljanih z namenom, da škodijo njim in delavskemu gibanju, in posaditi jih je treba na zatožno klop.

Ameriške vesti.

(Nadaljevanje iz prve strani)

Topeka, Kans., 25. avgusta. — V letošnjem letu je v tej državi utonilo 36 oseb. Največ je temu bila kriva neznosna vročina.

Magazine, Ark., 25. avgusta. — Zet farmarja Cal Evansa je oral njivo na farmi svojega tasta, ko je s plugom naletel na nekaj trdega. Bil je zaboj, v katerem je bilo šest tisoč dolarjev v zlatu in srebru. Otroci Evansa trdijo, da je to očetova penzija, ki jo je dobival skozi dvajset let. Nikdar ni zapravil centa. Zmenjal je ček in denar zakopal.

Emporia, Kans., 25. avgusta. — En tisoč dolarjev nagrade dobi tisti, ki prime morilca, ki je umoril šerifa Walterja Davisa.

Washington, D. C., 25. avg. — S štirimi dolarji za "sklad vesti" je prišlo tudi pismo, ki ga je podpisal neki dušni pastir iz države Texas in se glasi:

"Našli bodete v prigibu štiri dolarje. Oseba, ki jih pošilja, se je sprijaznila z Bogom in vrši svoje najboljše, da pride v nebesa. To je, za kar je osleparil vlado pred več leti. Porabite denar, tisti, ki ga pošilja, ga noče."

Pa naj še kdo reče, da Američani niso praktični ljudje. Ti pride jenkij in si kupi nebesa s štirimi dolarji, to pa ne pomisli, da je storil krivico, ko je vlado osleparil za štiri dolarje.

Philadelphia, Pa., 25. avgusta. — Neki neznan avtomobilist je ustrelil 22letnega železniškega zavirača Edwarda Bolanda in po izvršenem zločinu zbežal.

Boland je šel v družbi dveh drugih mož po cesti, ko se je za njimi pridrvil avtomobil in skoraj vse tri povozil. V njem sta sedela moški in ženska. Ko je Boland skočil na stran je dejal: "Bolje bi bilo, da prižgete luč."

Avtomobilist je odgovoril s streli iz revolverja in je Bolanda zadel v glavo.

Milwaukee, Wis., 25. avgusta. — Zvezni rudniški urad v Pittsburghu pošlje semkaj dva inženirja, da preiščeta predor na Linwood ave, če se v njem dela tako varno, da ne bo ugrožano življenje delavcev in da se ne ponovi nesreča, kakeršna je bila v Clevelandu.

Predor se zdaj razteza 4000 čevljev daleč v jezero. Dodati mu hočejo še 2,500 čevljev.

Toledo, O., 25. avgusta. — Tatovi, vlomilci in roparji so takoj izrabili zase ugodno priliko, ko je bilo število policajev znižano. Izvršenih je bilo takoj prvo noč več kot 100 zločinov: vlomov, tatvin, žepnih tatvin in cestnih ropov.

Roki pravice jih je prišlo le malo v roke.

Mesto je znižalo število policajev za eno tretjino, ker nima denarja, da bi jih plačalo.

Lorain, O., 25. avgusta. — Za mesto je končal dveletni boj za cenejšo električno silo z zmago, ko je mestni svet za 25 let oddal koncesijo Gas & Electric Co.

Sedanja maksimalna cena za kilovat je 7.2c, najnižja pa 2c. Nova koncesija dovoljuje, da se od najvišje cene, ki je sedaj v veljavi, odšteje 28 odstotkov.

Lorain, O., 25. avgusta. — V neki sobi na 12 ulici so našli mrtvega 40letnega Williama Harrisa. Pogrešali so ga od sobote. Pri njem niso našli centa, dasiravno je imel v soboto precej denarja.

Mrliški oglednik preiskuje zadevo.

BRITISH INFANTRY AWAITING GAS ATTACKS

Photo by American Press Association.

Britska infanterija pričakujoča napad s plinom.

Ashland, Wis., 25. avgusta. — Sodišče je potrdilo obsodbo prve instance (industrijalne komisije) v tožbi Fred Johnsona proti mestu Ashland. Komisija je priznala Johnsonu $1,000 odškodnine za poškodbo, ki jo je dobil kot mestni delavec.

Johnson je zgubil vid na enem očesu. Ko je mešal smolo, mu je košček vrele smole priletel v oko in ga poškodoval.

Fargo, N. D., 25. avgusta. — V Casseltonu se je pokazala razredna justica zopet v pravi nagoti. Aretirali so radi "vagabondaže," kajne nekaj smešnega v deželi vrlih in svobodnih mož, nekega Grover C. Frencha. Pri njem so našli knjižico od I. W. W. in samokres. To je zadostovalo, da ga je sodišče obsodilo na šest mesecev v državno ječo

Denver, Colo., 25. avgusta. — V klavnici Swift & Co.na Štirinajsti in Blake ulici je počila cev v kleti, skozi katero je prehajal amonijak.

William Martin, lajtnat ognjegascev, je skušal prvi prodreti z masko proti plinom do poškodovane cevi, pa se je kmalu onesvestil. Njegovi tovariši so ga rešili ob pravem času.

Ko je počila cev, so trije delavci v drugem nadstropju, ki niso mogli ubežati in so jih onesveščene nesli na prosto.

Salida, Colo., 25. avgusta. — Rihard Chavers, star 20 let, bivši stanovnik poboljševalnice v Buena Visti, je po pijančevanju težko obstrelil svojo mater mrs. Cora Chavers, poleg je pa še grozil, da vbije svojo sestro Harry Burns.

Malopridni sin je zahteval od matere denar, in ker mu ga ni hotela dati, ga ji je hotel vzeti s silo. Mati se je branila in sirovi sin je potegnil samokres in ga nanjo sprožil.

Preden je mater obstrelil, jo je s pestjo tako močno udaril po glavi, da se je zgrudila na tla.

Po storjenem zločinu je malopridnež pobegnil. Drugo jutro so ga prijeli in odgnali v zapor.

Rochester, N. Y., 25. avgusta. — Po zaslišanju je višji sodnik Adolph J. Rodenbeck odredil, da se zaslišanje za ovo obravnavo Ch. F. Stielowa, ki je bil radi umora obsojen na električni stol, odloži do 27. septembra.

Za Stielowa se zanimajo najboljši advokatje v državi, dasi nima centa, da bi jih plačal za njih trud. Ljudstvo je v splošnem prepričano, da je Stielow nedolžen in je žrtev razmer.

Na nasprotni strani sta dva državnika pravdnika, ki se trudita, da izbrana žrtev ne odide električnem stolu.

Sodna dvorana je bila nabita do zadnjega kotička, še predno je vstopil sodnik Rodenbeck.

Stielow je duševno omejen in sploh ne razume, da se bije zanj velik boj, da se ga otme električnega stola.

New York, 25. avgusta. — Zelo ugodne so razmere za socialističnega kandidata v 21. legislaturnem okraju, v katerem kandidira Joseph A. Whitehorne, ki je izvrsten govornik in dobro poznan med delavci.

Lyndon, Ill., 25. avgusta. — Dveletni Russell je dobil hude opekline po vsem životu, ko je neki malček nanj vrgel nevgašen apneni prah, mati je pa pričela zmivati ta prah z vodo.

Pueblo, Colo. 23. avg. — Petdeset stanovalcev mesteca Nepesta, 30 milj vzhodno od Pueblo bežalo je v hribe sinoči, ko je Dotson jezero prestopilo obrežje in se razlilo na vse strani. Poplavo je povzročilo silno deževje, ki je obiskalo vso dolino Arkansas in učinilo za tisoče dolarjev škode. V mestecu, Nepesta stala je voda po nekterih krajih 4 čevlje na visoko po sobah. Vtopil se ni nihče, ker je vse prebivalstvo pravočasno zbežalo na bližnje višine.

Seattle, Wash. 23. avg. — Policija vjela je na pikniku unijskih mlekarjev v Fortuna Parku, tri proslule žepne tatove, kterih imena so "Gorila," "Bug" in "O. K. Kid." Seveda so ta imena veljavna le med tolpo žepnih tatov. Samo na omenjenem pikniku so pokradli nad $300.00. "Gorila" je bil blagajnik in policija je dobila pri njem vsoto $1105.45.

Iz delavskega sveta.

(Nadaljevanje iz prve strani)

bili bi prav nespametni, če bi še od drugih ljudi, ki jim ne gredo nič mar, jemali butaro in jo naložili na svoja pleča.

In to je pravilno. Kapitalisti naj skrbe zase, delavci jih ne bodo prišli prosit, da naj skrbe tudi zanje.

Fakta govore in železniški magnatje so tepeni.

Washington, D. C., 25. avgusta. — Po predalih kapitalističnih listov se pretaka taka jokavost radi zahteve železniških uslužbencev, da se človeku kar smilijo uredniki, ki pišejo te članke in poročila, ker jim mogoče še od žalosti popokajo srca.

Vprašanje za vprašanjem se podi po predalih, največjo predglavico jim pa delajo tri vprašanja.

Zakaj predsednik ne sili v železniške uslužbence, kot tiči v železniške ravnatelje, naj se pogode?

Zakaj naj se stvar izravna brez preiskave?

Odkod naj pride denar, da se plača povišano mezdo, ko bo dovoljen osemurni delavnik?

Predsednik ne sili v železniške uslužbence, naj se pogode, ker se nimajo zakaj pogajati. Njih stvar je jasna skozi mesece, ravnotako tudi njih zahteve. Železniški uslužbenci hočejo osemurni delavnik brez povišanja mezde. O osemurnemu delavniku se ne more nihče pogajati. Železniški uslužbenci so doprinesli take dokaze za svojo zahtevo, da je sam predsednik priznal, da je pravična. Tukaj nehajo vsi argumenti.

Železniške družbe so se igrale in norčevale skozi mesece iz zahtev železniških uslužbencev. Imele so še preveč časa, da bi prišle s svojim protipredlogom na dan, pa tega niso storile. Torej so same krive, če se na njih čenče zdaj nihče ne ozira.

Odkod naj pride denar? Smešno vprašanje! Kaj pa dividende? Uredništvo "Prosvete" je prepričano, da imajo do njih železničarji večje pravice kot ljudje, ki ne delajo. In letos so bile dividende zelo mastne in prihodnje leto bodo še mastnejše.

Če bi iz železniških dividend izstinili še vodo, pa bi bila lepa vsota tukaj.

Na kratko:

Zahteve železniških uslužbencev so pravične. To je dokazala preiskava.

Železniške družbe pa prav lahko pogreše $20,000,000 za uvedbo osemurnega delavnika. To je zanje malenkost in niti eden železniških kraljev in njih milostljivih soprog in hčerk ne pojde radi te bagatele prosjačiti kruha od hiše do hiše.

Virginia, Minn. Tu je vse mirno in deputiji nimajo druzega opravka, da tuintam nahrulijo kako stavkovno stražo.

Elizabeth Gurley Flynn, govorila je tu v sredo, 23. avg. zvečer Popoldne istega dne je govorila v Gilbert, Minn. na shodu žensk.

Louis Barati, obdolžen, da je vplenil 4letnega sinčka Mrs. A. Clark iz Virginia, Minn. ko se je ista mudila v Kinney, bil je dne 23. t. m. obsojen na štiri mesece ječe. Buržoazni listi bi tudi to afero radi spravili v zvezo s štrajkom, kar pa se jim ne bo posrečilo.

Hibbing, Minn. Elizabeth G. Flynn govorila je tu v torek zvečer pred 200 poslušalci v Delavski dvorani. Razpravljala je o osemurnem delu in označila delavce, kteri delajo ob času štrajka kot najslabše ljudi v človeški družbi.

San Francisco, Cal. 22. avg. — Štrajk pristaniščnih delavcev bil je tu končan včeraj. Dosegli so 55c plače na uro in $1.00 za nadčas. Pred štrajkom dobivali so 50c na uro in 75c za nadčas. Zmaga unije pristaniščnih delavcev v San Francisco bo ugodno vplivala na stavkarje celega pacifičnega obrežja in je upati, da bodo delavci zmagali tudi drugod.

Iz slovenskih naselbin.

Chicago, Ill. V nedeljo 3. septembra priredi socialistična stranka velik piknik kot del letošnje volilne kampanje v Riverview parku. Ob pol štirih popoldne nastopil bo kot govornik Daniel W. Hoan socialistični župan mesta Milwaukee. Govoril bo tudi Seymour Stedman soc. kandidat za governerja in Wm. A. Cunnea, soc. kandidat za državnega pravdnika. Rojaki v Chicagi in okolici so vabljeni, da posetijo ta piknik v obilnem številu.

Gilbert, Minn. Amerikanski Slovenec, z dne 25. avgusta, prinesel je dopis iz Gilberta, ki se končuje sledeče:

"Dalje vam naznanjam, da je tukaj izbruhnil štrajk dne 14. in 15. junija. Joj, nepotrebna stvar za sedanji čas. Kompanije so jih lepo plačevale na šiht, vzunaj $2.49 in $2.60, v rudniku pa po $2.80 in po $2.90 in 3 dolarje, $3.20, $3.60, tudi 4 dolarje in tudi več. Sedaj že štrajkajo čez dva meseca, pa ne vedo, ali so krop ali voda. Večinoma so že šli nazaj delat. Trdno se pa le držijo lenuhi in socialisti, odrešitelji delavstva. Lenega čaka palica beraška in prazen bokal. Dalje ti štrajkarji škodo delajo mnogovrstno. To je napredek socializma. Vam delavcem pa rečem, da le držite se dela, da bo bolje za vse, ker tak štrajk ni prav začet. Dalje one delavce, ki sedaj delajo in so člani Narodnega društva, jih pa suspendirajo. To je napredek.

Sedaj pa sklenem in lepo pozdravim vse čitatelje A. S. Z Bogom!

Star naročnik.

Iz tega dopisa se vidi, da zavedni organizirani delavci nimajo nasprotnikov samo med kapitalisti in profesijonalnimi pretepači, ampak, da njih najhujši sovražniki so nezavedni delavci sami. Škoda le, da se dični dopisnik ni podpisal, da bi ga zavedni delavci poznali in da bi zanj vedeli tudi kompanijski gospodje, ter mu pripeli kako častno kolajno na krepostna prsa!

Bunola, Pa. 24. avg. — Petindvajset čevljev visoko v zrak bil je vržen dveletni Tony Tomash, ko je lokomotiva Pittsburgh & Lake Erie vlaka zadela njegovo mater Mary Tomash, blizu tega mesteca. Dečku se ni ničesar zgodilo, dočim je mati precej poškodovana na glavi in po telesu. Nahaja se v McKeesport bolnišnici.

DOPISI.

Evelth, Minn.

Razni derviši si na vse mogoče načine prizadevajo, da bi ljudstvo stavka rakom žvižgat kar pa mislim, da se jim ne posreči. Ko so se v soboto 12. avgusuta. pobirali prispevki za štrajkarje, po mestu Evelth pri tukajšnjih trgovcih naleteli smo na različne odpore in izgovore. Resnici na ljubo je sicer treba priznati, da večina njih se je drage volje odzvala in so darovali po zmožnosti, zakar jim gre vse priznanje. Nekteri so se izgovarjali, da njih trgovine ne trpijo zaradi štrajka in da ne morejo oziroma nočejo nič prispevati. Par najbolj arogantnih pa je nabiralce odpravilo s psovkami kot: lenuhi, nečete delati zdaj ko so tako dobri časi itd. Celo eden naših rojakov se je tako izrazil in mislim, da to ne bo posebne koristi niti za njega niti za njegovo trgovino. Imena navajati ni potrebno, ker ga tukajšni rojaki itak poznajo.

Stavka še vedno traja in se ne ve koliko časa še bo, ali mi stojimo trdno in ne odnehamo, dokler se ne ugodi našim skromnim zahtevam. Kakor povsod imamo seveda tudi tukaj stavkolomilce in sicer Italijane, Fince, pa tudi precejšno število Slovencev in Hrvatov.

Te pozivljam naj se pridružijo nam stavkarjem dokler je še čas da ne bo jok in stok potem, ko bo prepozno.

Elija.

Smodke so različne.

"Ti Tonček, oče mi je prepovedal, da ne smeš več priti k meni v vas," pravi Anička vsa objokana.

"Oh," odvrne ta, najbrže ti nisi prav razumela Anica, saj ni je še danes zjutraj dal smodke?"

"Potem pa smodko gotovo ti nisi pokadil," pojasni Anička.

Brez naslova.

Gospodična naroči po telefonu dva funta biskotu za psa.

Trgovec: "Prosim za koga?"

Gospodična: "Oh — za psa."

Preveč vsakdanja imena.

Stražmojster (enoletnemu prostovoljcu), ki je novinca opsoval z "osel, tele, vol, kozel itd.": "Vi kot prirodoslovec bi vendar kakšna druga imena znali najti."

PRI SPREMEMBAH naslova je vedno treba omeniti poleg novega tudi star naslov. Pišite imena krajev in imena pravilno, kakor se pišejo v angleščini, da ne bo potem kakih nerazumevanj pošti.

Evropska vojna in vesti iz inozemstva.

(Nadaljevanje iz prve strani)

Maurepas in vse sosedne zakope v daljavi 200 metrov od naše stare fronte in na dva kilometra široki črti. Pri tej operaciji smo vjeli 200 Nemcev in vplenili deset strojnih pušk. Južno od Somme se nadaljuje bojevanje v okoliših Patreesa in Lisonsa. Na desnem bregu Mase (Verdun) so vprizorili Nemci celo vrsto protinapadov na našo novo črto med Thiaumontom in Fleuryjem. Naš topniški ogenj je ustavil vse te napade in osvojili smo nekaj ozemlja iztočno od Fleuryja. Obenem smo vjeli 300 Nemcev, med katerimi je osem častnikov.

Angleško poročilo.

London, 25. avg. — Južno od Thiepvala smo zopet napredovali za 300 jardov z okupacijo nemškega zakopa, ki je dolg 400 jardov. Vjeli smo 62 Nemcev poleg 144ih, kakor smo včeraj poročali, in še zmiraj prihajajo v naše roke. Sovražnik je bombardiral črto naših novih zakopov severno od Bazentina - La - Petit, toda kmalu smo ga ustavili. Artilerija je bila zelo aktivna pozno v noč.

Nemško poročilo.

Berlin, 25. avg. — Vsi sovražni napadi severno od Somme so bili brez vspeha. Angleški napadi so bili zopet naperjeni proti našemu trikotniku med Thiepvalom in Pozieresom, kakor tudi proti našim pozicijam v Guillemontu. Francoski napadi na Maurepas so bili odbiti. Ob Masi pri Verdunu je narasel topniški ogenj na črti Thiaumont - Fleury. Zadnjih par dni smo izstrelili štiri sovražne aeroplane na različnih krajih bojišča.

RUSKA FRONTA.

Nemško poročilo.

Berlin, 25. avg. — Izvzemši manjših spopadov, ki so izpadli dobro za nas, ni poročati ničesar važnega.

Rusko poročilo.

Petrograd, 25. avg. — Iz naše napadne fronte nimamo poročati nikakoršnih izpremembah.

Avstrijsko poročilo.

Dunaj, 25. avg. (Berzžično via Berlin). — Zapadno od Morlake so Nemci z naskokom vzeli pozicije ruske infanterije, vjeli 200 mož in vplenili dve strojni puški. Karpatih smo odbili močne ruske napade pri Zabiji. V okolišu Smukula se nadaljuje bojevanje. Valje proti severu so bili manjši spopadi, ki pa niso izpremenili položaja.

ITALIJANSKA FRONTA.

Avstrijsko poročilo.

Dunaj, 25. avg. (Brezžično via Berlin). — Po hudem bombardiranju naših pozicij v laških Alpah (Passa) in na višinah na obeh straneh doline Travignola so nadrli Italijani z veliko silo, ali napadi so bili odbiti. O manjših spopadih z Italijani poročajo iz Albanije. Boji so bili ob reki Vosi severno od Avlone.

Italijansko poročilo.

Rim, 25. avg. — S pomočjo zadnjih ofenzivnih operacij smo zavzeli pozicije v goratem okolišu Faških Alp. V dolini Fossernica smo okupirali pozicijo južno od Cimacece. Sovražnik jo je s silovitim protinapadom zopet vzel, naše čete so jo kmalu okupirale drugič. Na čelu doline Cia so naše alpinske čete osvojile avstrijske zakope na pobočjih gore Caubel in Cima di Cupola. Na ostalih krajih tirolske fronte je bilo živahno bombardiranje. Iz soške fronte nam poročajo o zračnih spopadih. Naš nieuportski aeroplan je zrušil avstrijskega letalca nad Gorico, ki je padel v plamenih.

KAVKAŠKA FRONTA.

Rusko poročilo.

Petrograd, 25. avg. — V Armeniji smo zopet okupirali mesto Mush. Blizu vasi pri Bachti so naše čete zajele poveljnika, 50 častnikov in 650 mož od enajstega turškega polka. Zajeli smo tudi ostanke devetega turškega regimenta, pri katerem je bilo 650 mož in nekaj častnikov. Vplenili smo tri topove in tri strojne puške.

Turško poročilo.

Carigrad, 25. avg. — Ločeni ruski napadi na našem desnem krilu so bili odbiti po naših protinapadih in Rusi so imeli velike izgube. V okolišu Ognota so Rusi izgubili 3000 mož in na fronti pred turško pozicijo v Mighi smo našteli 400 mrtvih Rusov.

Nemčija ustavlja Bolgare?

Atene, 25. avg. — Tukaj kroži poročilo, da je nemški cesar zapovedal Bolgariji, da ne sme več prodirati s svojo armado v grško Macedonijo. Dejstvo, da grško vojaštvo brani dotične kraje na svojo pest, je vplivalo na Nemčijo, da je poslala omenjeni ukaz Bolgarom z namenom, da odvrne Grško od vojne.

Znamenit dogodek.

Pariz, 25. avg. — Avijatik in lajtnant Fevre je letel nad nemško Alzacijo in nad Saint Marie Aux Mines je spustil venec s pismom, proseč tistega, ki ga bo pobral, da ga naj nese na pokopališče in položi na grob njegovega očeta, polkovnika Fevreja od 221ga polka francoske infanterije, kateri je padel ob času prve francoske ofenzive l. 1914.

Nekaj dni pozneje je priletel nad francoske zakope nemški avijatik in spustil na tla pismo duhovnika iz gori omenjenega mesta, kateri je sporočil Fevreju, da je bila njegova želja izpolnjena.

Nemčija je odklonila ameriško zahtevo.

Washington, 25. avg. — V vladnih krogih so zelo poprajeni, ko so dobili danes odgovor iz Berlina, da je nemška vlada enostavno zavrgla zahtevo ameriške vlade glede nadaljnih pojasnil v zvezi s torpediranjem Sussexa in zaradi napada na ameriški parnik Owego. Naša vlada je namreč zahtevala, da mora Nemčija pojasniti, da li je bil kaznovan poveljnik submarinke, ki je torpedirala parnik Sussex v angleškem kanalu in kaj misli nemška vlada o torpednem napadu na parnik Owego, ki pa ni bil zadet.

Tukaj so mnenja, da bo predsednik opozoril Nemčijo na obljube, ki jih je dala na njegov "ultimatum" meseca maja t. l., ki jih zdaj krši, če noče ugoditi njegovi zahtevi.

General Riedel, branilj Gorice, vržen iz časti!

Bern, Švica, 25. avg. — Brezžična brzojavka iz Avstrije se glasi, da je bil general Riedel, kateri je zranil Gorico pred Italijani, postavljen pred vojno sodišče v Celovcu na Koroškem, ki ga je obsodilo na izključenje iz armade. Izgubil je vse svoje časti in pravico do pokojnine.

Nemčija se pripravlja na vojno zoper Rumunsko.

London, 25. avg. — Iz Odese poročajo "Daily Mailu", da vozijo trije avstrijski vlaki vsak dan strelivo v Orsovo (na ogrski meji ob Donavi), katerega spuščajo na splave na Donavi. Velika zaloga streliva je tudi pripravljena v Topliču blizo Orsove in v okolici tega mesta delajo noč in dan žična omrežja in zakope. Dva nemška generala sta prišla s svojim častniškim štabom v Orsovo in pregleda defenzivne postojanke na rumunski meji. Budimpeštanski list "Az Est" poroča, da koncetrirajo Rusi veliko armado na obrežju ruske Donave, s katero namerava jo udariti na Bolgarsko potom Dubrudže. Rumunci imajo tudi večjo armado na obrežju Pruta.

Anglija ugrabila dve ameriški ladji.

London, 25. avg. — Ameriški generalni konzul Robert P. Skinner je vložil protest pri vladi zaradi vplenitve dveh ameriških ribiških škunarjev, ki so jih ugrabile angleške pomorske patrulje v bližini icelandskega obrežja. Angleška vlada še ni odgovorila na protest.

To je menda program angleške vlade, da nastopa zelo sumljivo napram ribičem v nevtralnih državah z namenom, da jih prisili do razpečavanja rib na Angleškem, namesto da prodajejo svoj ribji plen v krajih, od koder lahko pride v Nemčijo.

Ruska submarinka pod švedsko zastavo.

Berlin, 25. avg. — (Brezžično v Sayville). Ruska submarinka je vjela nemški parnik Desterro, ki je bil naložen z železno rudo, in ga je odpeljala v Raumo, Finska. Submarinka je imela švedsko zastavo in parnik ni slutil nič hudega, dokler ni podvodna ladja odprla ogenj. Iz Stockholma tudi poročajo, da je bil parnik zajet v švedskem vodovju, vsled česar je zavladalo na Švedskem veliko ogorčenje.

Zaklad menihov v Črnigori.

Geneva, Švica, 25. avg. — Glasom vesti iz Inomosta so našli avstrijski vojaki bogat zaklad, ki je bil zakopan blizo Cetinja. Zaklad, obstoječ iz starega zlatega denarja, zlatih posod, dragocene obleke in draguljev vsake vrste, je bil lastnina menihov v samostanu Dečani pri Cetinju. Ko se je bližal padec Cetinja zadnjo jesen, so menihi pobrali to bogastvo in ga zakopali v zemljo. Zaklad se ceni na več miljonov kron.

Kako se bodo ženili v Franciji po vojni.

Pariz, 25. avg. — Eugene Brieux, znani pisatelj dram, je obelodanil svoj načrt za hitro obljudenje Francije po vojni. Francija je do zdaj izgubila najmanj miljon mož v najlepši moški dobi in mnogi faktorji se že zdaj ukvarjajo z vprašanjem, kako z zakonskimi razmerami po vojni, ko bo preveč nevest in premalo ženinov. Nekateri predlagajo poligamijo (mnogoženstvo), to je, da bi mož smel imeti več žen. Brieux ima pa sledeči načrt:

Po vsi Franciji se naj ustanovijo uradni ženitveni biroji, ki bodo pod vodstvom županov. Vsaka dekle, ki se hoče možiti, se naj prijavi v takem biroju v svojem mestu ali vasi in imenik nevest bo potem na razpolago moškim v drugih krajih, kjer bo premalo žensk. Na ta način ne bo nobene težkoče za dobavo ženina ali neveste v kratkem času in vrhutega bo ustreženo tistim nevestam, ki bodo voljne poročiti se s pohabljenci, kateri se bodo vrnili iz vojne, in tistim ženinom, ki so zadovoljni z revnimi dekleti. Poleg imena bo treba namreč vpisati v uradni seznam tudi starost, poklic in materijalni položaj neveste in telesno stanje — da li je pohabljen — ženina.

Brieuxov načrt seveda še ni našel odziva v vladnih krogih. Zdaj je pa nastala še druga sitnost. Mnoge francoske žene, ki so dobile vest iz bojišča, da so njihovi možje mrtvi, so se poročile v drugič, toda čez nekaj mesecev ali čez eno leto, se je povrnil "mrtvi" soprog iz bolnišnice, kjer je ležal težko ranjen, ali je pa pisal iz vjetništva v Nemčiji. Da se te neprijetne pomote preprečijo, namerava francoska vlada določiti postavno dobo, v kateri se ne smejo možiti vdove, ki so izgubile soproge v vojni. Ta doba bo menda dolga eno ali dve leti, kajti v tem času se bodo vsekakor javili vsi "mrliči."

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904 — Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois.

GLAVNI STAN: CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik: John Vogrič, box 214, LaSalle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, b. 86, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Jožef Kuhelj, 9469 Ewing ave. S. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Telephone Lawndale 4635
Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADZORNI ODSEK:

Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741—1st St., La Salle, Ill.
F. S. Tauchar, 674 Ahsay Ave., Rock Springs, Wyo.

POROTNI ODSEK:

Anton Hrast, 811 95th Ave., New Duluth, Minn.
Anton Peterlin, 6307 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Jože Radišek, 679 box, Smithon, Pa.
Rudolf Pleteršek, 436 box, Bridgeville, Pa.
Albina Hočevar, 18 Beard ave., Detroit, Mich.

UREDNIK "PROSVETE"

Jože Zavertnik, 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair ave., Cleveland, Ohio.

Vse denarne zadeve in stvari, ki se tičeje glavnega urada, se imajo pošiljati na gl. tajnika.

Pritožbe glede nerednega poslovanja na predsednika nadzornega odseka Jože Ambrožiču.

Zadeve prepirljive vsebine predsedniku porotnega odseka, A. Hrastu.

Vse druge stvari, ki imajo stik s "Prosveto", izvzemši spremembe naslovov uradnikov krajevnih društev pa "Prosveti", 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

MEHIŠKE VESTI.

— Douglas, Ariz., 25. avg. — Iz Sahuaripe, ki se nahaja 250 milj proti jugu v Mehiki, je prišla vest, da so Jakvizi (indijansko pleme) v Sonori poklali dvaindvajseti bataljon sonorske infanterije do zadnjega moža. Bataljon je štev 200 mož. Pokolj se je izvršil 15. avgusta v okolici Alamosa, ko so Jakvizi napadli Carranzine vojake v neki soteski z veliko premočjo in jih obkolili, da se niso mogli ganiti.

4.000 milj v podmorskem čolnu
za dovoz barvil v Z. D.

ALI RAZUMETE TO V CELOTI? Zreti smrti naravnost v oči vsako minuto v ropotnih natlačenih prostorih, dolbsti in vrtati silno morje, potapljati se v globino ter bežati pred sovražnikom, opravljati najtežje orjaško delo, ki je bilo kdaj storjeno. Zakaj vse to? Samo zato, da se nam prinese eno stvar na svetu, katero najbolj potrebujemo — BARVILA.

Ne zlato, ne gotovine, ne bonde ali državne listine — AMPAK SAMO BARVILA. Začuditi svet, uiti največjemu brodovju, vžigati občudovanje vseh narodov, pljuti na in pod morjem ter prinesti ta dragoceni tovor — BARVILA — ničesar drugega. 750 ton credniih več kot miljon dolarjev: vse skupaj je le prostor enega akra premoga v naši domovini, da bi zjednačil težino. Premisli o tem!

Pred mesecem dni bi se reklo po celem svetu "To ni mogoče. Ti bi zasmehoval idejo teh zgodovinskih mož, ki so to povzročili za en par škatelj barvil. Toda zgodilo se je in tako je naša velika tekstilna industrija prihranila več miljonov. To delovanje bo še enkrat v polnem tiru. Z ozirom na vse to, zamoremo zdaj z večjo gotovnostjo trditi, da imamo v CLAIRTON, KI JE ODDALJEN PETNAJST MILJ OD PITTSBURGHA, TVARINO ZA IZDELOVATI VSA BARVILA, KATERE SMO KDAJ POTREBOVALI. Zdaj smo šele začeli spoznavati kakšne vrednosti je PREMOG za nas. Splošno je vladalo mnenje, da so stvari od premoga, ki smo jih zavrgli ničvredni pridelki in brez vsake cene.

V Monongahela hribih so vsi ti elementi, toda mi nismo iznašli procesa. Še pred enim letom nismo vedeli, — zdaj pa vemo in mi z naglico dovršujemo zgradbo za prirejanje katrana, tako, da se nikdar ne bo čudil svet, 750 tonam barvil.

Dela se dan in noč, kolikor mora človek dehati in kolikor morejo vzdržati stroji, da se zgradi v Clairtonu koksove peči v vrednosti $18,000.000. To ogromno podjetje bo obvarovalo ničvredne elemente, iz katerih se proizvajajo barvila. Mi smo leta in leta zametavali te elemente oziroma požigali. Zdaj jih zbiramo in VI IMATE UGODNO PRILIKO KUPITI POSESTVO V CLAIRTONU TER S SVOJIMI PRIHRANKI PRIPOMOČI SPLOŠNI PROSPERITETI PRI PRODAJI ZEMLJIŠČ V CLAIRTONU. Skoro vsak vreden prostor za izdelovanje v dolini Monongahela, od Pittsburgha do Broownsville je preiskan od velikih interesentov, kajti oni so pronašli, na katerem prostoru je potreben materijal za njihove industrije. Ta ugodnost zagotovi popolno varnost vlagateljem in največji dobiček, ki se ga more doseči.

Kraj CLAIRTON ima zdaj nad pettisoč prebivalcev in se mora že zdaj za delavce, ki gradijo to podjetje, preskrbeti hiše. Mnogo hiš se že zdaj dela, KER CLAIRTON JE PRAVI DEL PITTSBURGHA. Oddaljen je 15 milj od mesta in zvezan potom najboljših tlakovanih cest v državi. ZADNJE DVA MESECA SE JE PRODALO TUKAJ NAD TISOČ LOTOV. V tem velikem premogarskem okrožju bo "središče" premogarskih lastnikov. Male peči bodo prenehale. Naravni plin se ne more rabiti za tovarne in domačo uporabo. CLAIRTON bo veliki faktor v nadomestitvi onega, česar manjka do sedaj. ALI MORETE KJE DRUGJE BOLJŠE IN BOLJ GOTOVO NALOŽITI DENAR KAKOR V CLAIRTONU?

Ne bo dolgo, ko bo dolina Monongahela zakladala s tem plinom vsa vzhodna mesta. Nič ni bolj naravnega. Kot vse kaže, se bo mesto Pittsburgh kmalu razširilo petnajst milj po Monongahela dolini in CLAIRTON bo postal najvažnejše industrijsko središče. Za pridne in premišljene bo velika sreča. Nobeden ne more preiskati te prilike v enem tednu ali enem mesecu in ovreči le eno izmed zgorej prorokovanih točk.

Vredni trgovski prostori se vsakdan kupujejo in trgajo se za prostore pripravne za stanovanja. Na stotine jih je napravilo lep dobiček pri zopetni prodaji svojih lotov. NALOŽITI DENAR V ZEMLJIŠČA V CLAIRTONU JE VARNO IN PAMETNO ZA VAS. — ZATO IMATE ZDAJ NAJLEPŠO PRILIKO NALOŽITI DENAR NA BOLJŠE KOT NAVADNE 4% obresti.

Obiščite Clairton kadarkoli hočete in mi vam bomo z veseljem razložili vse podrobnosti. Z vsakim dnem, ki ga odložite, zgubite priliko izbirati poceni.

Worthington-Detchon Company
GENERAL AGENTS

323 Fourth Avenue Vandergrift Building Pittsburgh, Pa.

EMILE ZOLA:

DENAR.

Poslovenil M—k.

(Nadaljevanje)

Kakor blisk je skočil Sakard pokonci in odprl vrata, da vidi če kdo ne posluša. Nikogar ni bilo in tedaj je prijel poslanca za oba konca njegovega fraka.

"Ne govori tako glasno! Ali veš, da smo gospodarji borze, samo če tega še ne ve Gundermann in njegova banda? Poslušaj! Ne povej besedice o tem živi duši na svetu — ne svojim največjim prijateljem in ne svoji ženi! Kaka sreča, da ni Jantra tukaj! Edino midva morava znati in še je čas, da greva na delo. O, ne misli, da se hočem jaz sam okoristiti! Tu gre za vas vseh, gre za Univerzalno banko; ali če ve več ljudi, slabše je. Vse je izgubljeno, ako samo dahneš komu to novico pred otvoritvijo borze jutri popoldne. Pazi torej, kaj delaš, Huret!"

Poslanec je bil tako razburjen vsled važnosti svoje velike novice, da je takoj prisegel, da ne pove nikomur. Tisto minuto sta si razdelila delo v trdnem sklepu, da ne smeta zamuditi niti sekunde. Sakard je že mislil oditi, ko mu pride nekaj na misel.

"Ali ti je Rogon sam zaupal to novico, da jo prineseš meni?"

"Seveda, seveda!"

Huret je še bolj zardel, ko se je zavedal, da se laže. Depeša je ležala na ministrovi mizi in on je bil toliko predrzen, da jo je prečital, ko ga je bil Rogon pustil nekaj hipov samega v svoji privatni pisarni. Toda njegovi interesi so bili, da živi v sporazumu z obema bratoma in zato mu ni bilo nič žal,da se je zlagal,posebno še ne zato, ker je upal, da se brata le sprijazneta prejalislej.

"Dobro", reče Sakard zelo zadovoljen. "Topot mi je brat zares storil veliko uslugo. Toda zdaj na delo!"

V predsobi ni bilo nikogar, edino Deži je po svoji stari navadi nastavljal ušesa, ali slišal ni nič. Kljub temu ga je prijemala vročina. Slutil je, da se nekaj kuha v modri Sakardovi glavi ni da diši po denarju, in vsled tega je z največjim koprnenjem zrl za Sakardom in še celo k oknu je stopil in gledal za njim, ko je odhajal po dvorišču.

Stvar, ki sta jo hotela izvršiti, je zahtevala naglice in previdnosti. Sakard in Huret sta se razšla na ulici in res nista gubila časa. Huret je šel na malo borzo, kjer je prebil večer in Sakard je medtem iskal borzijane in kulisirje, katerim je dal naročila, da morajo kupovati delnice. Želel je, da svoja naročila kolikor mogoče razprši, ker drugače bi bil sum; dalje je želel, da sreča te ljudi na ulici, kar bi izgledalo bolj varno, kakor pa da jih lovi po hišah. In je imel srečo. Na bulevardu je dohitel borzijana Jakobija, s katerim se je malo pošalil in natò mu je ukazal, da naj kupi zanj večje število delnic, brez da bi ga bil presenetil. Sto korakov dalje je srečal dolgo blondino, katero je takoj spoznal kot priležnico Delaroka, drugega borzijana in Jakobijevega svaka. Deklica je bila dobre volje in je celo omenila, da ga pričakuje naslednjo noč. Sakard ji je izročil vizitko, na katero je zapisal dve besedi z naročilom, da jo izroči Delaroku, čim se snide z njim. Nato se spomne Sakard, da ima Mazod banket tisti večer s svojimi starimi sošolci, in vedel je, v kateri revstarsciji se bo zamudil pred svojim odhodom na banket in ni se motil. Najbolj srečnega se je pa štel, ko je naletel na Massiasa ravno o polnoči, kateri je prihajal iz Varietesa. Šla sta skupaj proti ulici Saint-Lazare in Sakard je rekel, da ima precej upanja na dviganje borznih cen — seveda, ne še tako hitro, vendar pa v kratkem, in naročil mu je, da naj kupi ogromno število delnic ne samo zanj, marveč tudi za Nathansohna in druge kulisirje, ki so z njim v zvezi. Ko se je končno vlegel v posteljo, je Sakard izračunal, da je naročil delnic za pet miljonov frankov v trdni veri na sijajno zmago drugega dne.

Drugo jutro ob sedmi pri je bil Huret že pri Sakardu in mu povedal kako je operiral prešnjo noč na pločniku pred opernim gledališčem. Kupil je delnic za miljon frankov, a obenem je ravnal zelo previdno, da ni nihče slutil kake izpremembe na borzi. Sakard je bil sicer zadovoljen, ali vse to mu je bilo še premalo i nje sklenil, da morata še na delo. Imela sta pred seboj pol dneva in ta čas je treba izrabiti. Najprvo sta planila na jutranje časopise in brskala tresočih rok, da li ni morda še kaj v javnosti, kakšna kratka vest ali samo ena vrstica, katera bi jim zmešala račun. Zastonj je bila njuna bojazen. Časopisje ni še vedelo ničesar, pač pa je pisalo na dolgo in široko o vojni in še posebej se je bavilo s podrobnostmi o bitki pri Sadowi. Sakard je bil srečen! Samo do dveh popoldne naj molči časopisje, da bosta imela eno uro časa ali saj pol ure na borzi in potem je borza njihova in poznali ga bodo otroci Izraela! — Zopet sta si razdelila delo vsak v svoji okolici, da mobilizirata še ostale miljne za veliko bitko.

Sakard je hodil po ulicah in vohal zrak; za ves svet ne bi bil danes sedel v kočiji. Stopil je h Kolbu in njegovo uho je s slastjo uživalo rožljanje cekinov v kleti; zdelo se mu je, da donijo zvonovi k njegovi zmagi. Premagal se je in niti z besedico ni omenil ničesar bankirju, kateri ni seveda tudi nič vedel. Nato je šel k Mazodu, ne po naročila, temveč iz radovednosti, kako sodijo o njegovih naročilih, ki jih je dal prešnji večer. Tudi tam ni bilo niti najmanjšega suma. Edini Flori je nekoliko vznemiril Sakarda, ker je nepreuehoma streljal z očmi za njim; ali Flori je to delal iz samega spoštovanja do finančnega talenta, s katerim se je dičil glavni upravitelj Univerzalne banke. Gospodična Čuču mu je prizadjala vedno več izdatkov in zato je hotel riskirati na svojo pest nekaj borznih operacij. Ko je torej videl, da Sakard daje naročila, je hotel iti po njegovem velikem vzgledu.

Ob polu ene je zajtrkoval v restavraciji Champéaux, kjer se je silno zabaval, ko je poslušal pesimističnega Mozerja, kateri je prerokoval Pileraltu, da bodo cene na borzi še bolj padle. Končno je stal Sakard na trgu pred borzo. Stal je, da vidi kako se bo pred njegovimi očmi rodil nov svet! Bil je vroč dan in solnce je pripekalo in pobelilo stopnice pred borzo, od katerih so odskakovali žarki in peristel, da je sijal kakor razbeljena peč. Prazni stoli so pokali v plamenih solnca in špekulantje, kolikor jih je bilo, so iskali sence, ki je padala od stebrov. Pod drevesom na vrtu je pa opazil Sakard Buscha in gospo Mechainovo, ki sta tudi njega zagledala in se takoj spustila v živahen pogovor. Zdelo se mu je, kakor da mu hočeta priti naproti, a v trenotku sta se premislila. V hipu ga je spreletel mraz. Ali je mogoče, da si kaj izvohala tista dva cunjarja, ki pobirata delnice po cestah in neprestano vohata kakor lovska psa? Tedaj ga je nekdo kliical po imenu in ko se Sakard ozre, zagleda kapitana Chaveja in Magendreja, ki sta sedela na klopi v senci in se prepirala. Zadnji se je norčeval iz prvega, češ, da igra za bori frank ali dva, kakor da je kje v vaški krčmi. Zakaj ne igra na veliko in posebno danes, ko ne bo treba dosti riskirati? Padec cen je jasen kakor je jasno opoldansko solnce. Nato je Magendre opazil Sakarda in ga klical za pričo svoje trditve, da bodo padle cene. On je bil tako prepričan, da bodo danes letele borzne cene navzdol, da bi bil stavil na to karto vse svoje premoženje. Sakard je bil v zadregi in odgovoril je le s smehom in negotovim stresanjem glave; čutil je, da mu je žal može, katerega je poznal tako delavnega in poštenega. Zakaj ga ne posvari? Ali Sakard se je v hipu streznil. On je prisegel, da ne izda tajnosti nikomur in kot prevdaren igralec noče kaliti svoje prihajajoče sreče. V tistem trenotku je pa nekaj drugega vzbudilo njegovo pozornost. Mimo je šla ekvipaža baronice Sandorfove in on je videl, da se je ustavila na voglu ulice de la Banque. Kaj, če bi ona znala? Baron Sandorf, njen soprog, je v avstrijskem poslaništvu, kjer gotovo že vedo — in če ona ve, bo najbrž vse pokvarila s svojo žensko neumnostjo. Zopet ga je stresel mraz in naglo je prekorašil trg in se približal kočiji, ki je stala na voglu. Zdela se mu je kakor mrtvaški voz in kočijaž je sedel vzravnan kakor lipov bog na svojem sedežu. Tedaj se je odprlo okno kočije in Sakar je stopil bližje z galantnim poklonom.

"Gospod Sakard, ali še vedno lezemo navzdol?"

On je mislil, da mu nastavlja past.

"Da, madama!"

Ko je pa videl, da ga gleda s tisto staro zvedavostjo in nestalnostjo v očeh, ki je prirojena igralcem, je takoj uganil, da ona ne ve ničesar. Gorka kri mu je rušila v glavo in jo preplavila z veliko radostjo.

"Imate li kaj dobrih novic zame, gospod?"

"Obžaljujem madama! Nevem nič več kot ve ste Vi."

Nato se je odstranil z veliko zadovoljnostjo v srcu. Baronica ni hotela biti prijateljska z njim in zato ga bo veselilo, da tudi ona požre grenko kapljo . . . Drugikrat bo pa že drugačna. V njemu je gorela stara strast in radoval se je ob misli, kako lahko da bi jo zdaj dobil, če bi ji zaupal svojo veliko skrivnost.

Vrnil se je nazaj na trg, toda zopet je začutil, kakor da je polit z mrzlo vodo. Zagledal je namreč Gundermanna, ki je počasi prihajal iz ulice Vivienne. Prihajal je s počasnim korakom in z glavo pokonci, ne oziraje se na nikogar s svojim bledim obrazom, sam — kakor vladar sredi neizmerne množice. Z grozo v srcu je Sakard sledil njegovim stopinjam in si tolmačil vsako njegovo kretnjo. Od druge strani je prišel Nathansonn in ustavil Gundermanna. V tistem hipu je mislil Sakard, da je vse izgubljeno. Toda kulisir se je odstranil z znakom nevolje in Sakard je zopet dobil sapo. Veliki bankir se torej obnaša kakor vsak dan. Naenkrat mu je poskočilo srce veselja: Gundermann je izginil v sladščičarni, kjer je navadno kupoval bombone za svoje vnukinje. To je bilo dobro znamenje, kajti miljarder ni šel nikdar tja, kadar je slutil kritične čase.

Udarila je ena ura; zvon je oznanil, da je borza odprta. V čudovitem blesku solnca je odsevala borza tistega dne — v blesku, katerega si je bilo lahko zapomniti, kakor niso mogli iz spomina veliki dnevi katastrofe, ki se je pojavila nenadoma vsled nepričakovanega skoka cen, tako silnega in redkega skoka, da se je zdel človeku, kakor da je vse skupaj bajka. Vročina je pritiskala, borzijani so se gnjetili in cene so padale in padale. Tedaj so se pojavili osamljeni kupci, ki so presenetili borzo kakor ogenj posameznih strelcev pred začetkom bitke. Kljub temu je še vladala splošna potrtost in trg je bil mrtev. Toda kupci so se množili in vstajali iz vseh kotov osrednje dvorane in kulise. Drugega ni bilo slušati kakor mogočne glasove Nathansonna, Mazoda, Jakobija in Delaroka, ki so vpili, da kupijo vse za vsako ceno. V zraku je dišalo po viharju, borzijanov se je polotila razburjenost, ali v splošni zmešnjavi je še kraljevala neodločnost: nihče ni vedel, kaj vse to pomeni in kaj ima priti. Zmešnjava je pa le povzročila, da so cene začele rasti. Sakard je imel še časa, da je dal nova naročila Massiasu in Nathansonnu. Poklical je tudi Florija, ki je tekel mimo, in mu ukazal, da naj izroči Mazodu naročilni listek, na katerem je bilo zapisano, da naj kupuje in kupuje brez prestanka. Flori je gredoč prečital listek in prevzela ga je velika nada. Hotel je slediti vzgledu velikega finančnika in je kupoval na svojo pest.

Tri četrt na dve je pa udarila strela z jasnega v odprto borzo: Avstrija je dala Benečijo in vojna je bila končana! — Odkod je prišla ta vest? Nihče ni vedel tega. Prišla je naenkrat iz vseh ust in celo kamniti stebri so jo razglašali.

(Dalje sledi).

TIHOTAPKA.

Spisal Jože Ambrožič.

V pisarni sobi za mizo, ravno pod cesarjevo podobo, je sedel c. in kr. komisar finančne straže, strah vsem njemu podrejenim paznikom. Debel, čokat, srepega pogleda, z naprej strlečimi sršenastimi brki, bil je vse prej kakor prijazen.

Pregledoval je poročila, podpisaval svoje ime in tu in tam zamrmral kakor daljni grom, utaknil ugaslo smotko pod sršenaste brke in zopet nadaljeval.

Prijel je šop poročil, lepo zganjenih in z lično pisavo. Lepo so bile zapisane številke o velikosti kmetovega kotla; račun koliko je skuhal v določenem času, je bil lepo zabeležen na desni strani, poleg pa beseda "alive," kar je pomenilo, da je kmet kuhal slivovko.

"Lepa poročila," izdeluje zamrmral je komisar, "ali ovadbe nima nikoli, zato ne bode nikdar avanziral v službi."

Zopet je roka preobrnila list, posegla pod brke po ostanek cigare in mehanično prijela drugo poročilo. Tedaj se je telo komisarjevo nenadoma sklonilo naprej, obrvi so se naježile, na papirju v roki je stala lepo spisana pesem mesto proračuna.

Vsporedno, lično so ležale vrste v kiticah, črke v njih pa kakor da bi jih nasejal. Komisar je podpri glavo in strmel v list. V začetku opeva mlado jutro v gozdu, po tem pa njo, ki pride k njemu s prvimi prameni solnca. On pozabi na svet in gre žnjo tja, ker ni mej, tja, ker se vživa neomejeno ljubezen.

Udaril je komisar po listu z roko in zakričal: "Je li to službeno poročilo? Temu posvetim!" Z enim korakom je bil od pisalne mize pri vratih, ki so držale v sosedno sobo. "Paznik Tratnik!" je zagrnelo po hodniku.

Par trenotkov pozneje je vstopil v komisarjevo sobo paznik Tratnik, mlad fant, lepih črnih brkic, velikih sanjavih oči in slok. Ako si ga primerjal s komisarjem, bila sta nasprotje v obrazu in postavi.

"Ste vi to pisali?" zarežal je komisar. Paznik se je ustrašil samo za trenotek, nato mu je pa zaigral komaj viden smeh krog usten in iz njegovih sanjavih oči je pogledala lokavost. "Pokorno javljam, jaz!"

"Je li to službeno poročilo?"

"To je poročilo mojega . . ."

"To ni poročilo!" je vzrastel komisar vnovič. V predal, kaj kmet kuha, ste zapisali "ljubezen". Kedaj se je naznanila, stoji v mladem jutru brez datuma. Na to se izražate, da ne bi bilo mej, kje bi bili pa mi . . . finančna straža, če bi jih ne bilo? Ali ste obnoreli?"

"To je pesem, ker nisem imel drugega papirja, vzel sem mesečno poročilo," opravičeval se je Tratnik, videč kako stari o stvari misli.

"Kakšna pesem je to, ko pišete dekletu, naj pride k vam s prvimi žarki solnca? Nekaj vam svetujem. Vzemite jo! Bolje bode za vas," dodal je mirneje.

"Kako naj jo vzamem, če je ne poznam?"

"Čemu ji potem pisarite?" rekel je stari in se vsedel za mizo, pretrgal pesem črez pol in jo vrgel v koš poleg mize. Paznik Tratnik se je pa vrnil v sobo, k svojemu delu.

Komisar je mrmral kakor pridušen grom do zadnjega Tratnikovega poročila.

* * *

Kmalu po tem dogodku je stal Tratnik pred pisarno na cesti, odpravljen, da gre v službo. Skomignil je z rameni, kakor bi hotel reči: 'Stari je neumen, misli še vedno, da je profos v ječi.'' Odšel je po cesti iz mesta v vasi, posejane po hribih, obiskovati kmete, ki so naznanili, da bodo kuhali žganje.

Bilo je pozno popoludne, obiskal je že par vasi, zmeril kotle, izračunil, koliko ta ali oni lahko skuha v eni uri. Korakal je po gozdnem potu v drugo vas in mislil tam prenočiti. Premišljeval je današnji spopad s komisarjem.

"Le stroj moraš biti v službi, drugo zavrzi vse," je rojilo v njegovi glavi in vsedel se je na mejo ob potu, da se malo odpočije v senci košatega hrasta.

Pod njim v dolini je ležala vas, vrteči kolesi mlina, ki je stal poleg vasi, lesketali sta se v solncu. Od nekod so se čuli udarci mlatičev, in tam daleč za vasjo plavala sta dva popolnoma bela oblaka po modrem nebu. "Kako ne bi človek čutil poetično pri tem pogledu?" vzdihnil je Tratnik, potegnil knjižico in žepa in zastavil svinčnik.

* * *

Visoko v hribu poleg vinogradov je imel kmet Becele svojo hišo. Vrt, zasajen gosto s slivavami in drugim sadnjem, je dajal lastniku vsako leto par sodov žganja. Kuhal žganja pa ni samo sebi, ampak tudi kmetom v okolici. Ako se kmet v dolini ni upal kuhati žganja brez oblastnega dovoljenja, naložil je sode, v katerih je imel namočene slive, na voz ponoči in jih odpeljal k Beceletu. Ta je skuhal, prinesel žganje nazaj in dobil zato primerno odškodnino.

Semintje je naznanil finančnemu uradu, da bode kuhal, predno pa je prišel paznik k njemu v hribe, imel ga je že polovico pod streho. Bakren kotel je bil lepo hladen in zapečaten, kakor ga je paznik zadnjič pustil.

Opoldan je bilo pri jedi, ko je vprašal Becele svojo hčer, ako je naznanila v mestu, da začne kuhati zvečer.

"Sem," je odgovorila dekle, in vprašal je ob kateri uri, rekla sem ob šestih.

"Dobro!" dejal je oče in zajemal naprej, "danes ga ne bode, do štirih čakam, potem zakurim. Ako ga ni do štirih, potem ne pride. Tiste stekleniee, ki so v kleti, deni v jerbas, nasuj pa jabolka ali hruške vrhu njih za vsak slučaj, ter jih odnesi Martinu k fari. Pa počakaj, da vročina poneha, nesi jih proti večeru, saj ni daleč."

S tem je bil najvažnejši del pogovora končan, in ko je odložil žlico, se je gospodar prekrižal in zmolil dva očenaša: enega za začetek, drugega na čast sv. duhu za razsvetljenje, kar je v tihem boju s finančnimi pazniki najbolj potreboval.

Becele je šel pripraviti vse potrebno za kuho žganja, starejša hči Anica je poiskala jerbas, odšla z njim v klet in tu previdno naložila vanj zelene steklenice žganja. Nasula je vrh njih jabolk in bila tako pripravljena oditi, ko vročina odjenja.

* * *

Ob robu pota je sedel finančni stražnik Tratnik in koval pesmi. Nj jih pisal, da bi jih dal v tisek, ampak veselilo ga je, če jih je videl na papirju v svoji knjižici. Zaključeval je že pesem, še ena misel in zadnje rime bi bile končane, ko je zaslišal korake po gozdnem potu. Ozrl se je in rime, ki jih je imel ubrane, so se menda vrnile k Pegazu v oblake.

Njegov pogled je obvisel na dekletu, ki je prihajala po potu s težkim jerbasom na glavi. Njene od solnca zagorela lica bila so razgreta od hoje in lasje so ji malce zlezli na čelo. Zagledavši stražnika, prebledel ji je obraz in jerbas na glavi se je zamajal, da pade.

Tratnik je videl, da se je dekle vstrašila, ali bil je daleč od misli, da iz kakega drugega vzroka, kakor da ga je nenadoma zagledala. Njegove misli so bile še na pol pri pesmi, ostanek njih se je osredotočil v dekletovem razgretem obrazu. Skočil je na noge, se ji približal in ji dejal nežno: "Čemu se me strašiš, mala?"

"K nam gre in oče kuha pred časom . . . jaz imam poln jerbas žganja." Vse to ji je bliskovo šinilo skozi možgane. Nasmehnila se je prisiljivo: "Tako nenadoma sem vas zagledala."

Tratnik se je nasmejal in rekel šaljivo: "Vstrašila si me kakor kakšna tihotapka." Začutil je potrebo, da v tej gozdni samoti malo poljubkuje z dekletom in pristavil je sočutno: Vzemi jerbas raz glavo in odpoči se!"

Anica je premišljevala par trenotkov. "Zadržati ga mora, da pride šele po šestih na njen dom in oče je rešen," ji je zašumelo v glavi, na glas je pa pristavila: 'Mudi se mi . . ."

"Kaj mudi? ji je smehljaje segel Tratnik v besedo, pristopil je k nji, prijel za jerbas in ga postavil na tla kraj pota. . . "Vidiš, tako, človek ni samo za delo vstvarjen."

Anici je srce zatrepetalo strahu, ko je prijel za jerbas in se je spomnila na steklenice z žganjem. Toda strah jo je minil, ko je videla, da je jerbas položil na tla kot bi imel v rokah majhno dete.

Tratnik je vprl vanjo svoje sanjave oči in se ji nasmehnil. Bila mu je všeč, ko je gledal pred sebo mlado krepko bitje z zagorelimi lici, na katerih je plavala zdrava rdečica. Roke so objemali rokavi do komolca tako tesno, kot bi imeli počiti vsak trenotek. Njeno telo je izražalo moč in utrjenost, kar je sam občutil, ko ji je vzel jerbas z glave.

"Taka je kot črešnja, ko jo vtrgaš raz drevo v jutranji rosi," je premišljeval Tratnik in končal je hipno svoje misli, kakor da bi jih presekal: "Vsedi se tukaj, da se malo pogovoriva," in sedel je na prejšnji prostor.

Vbogala je in sedla. Prostor je med njima meril par komolcev. Tratnik je govoril o vsem, kar mu je prihajalo na um. Prostor med njima se je krčil, ne da bi kaj opazila.

Tratnik ji je pripovedoval, da sklada pesmi, da ga je komisar radi tega oštel in pri tem je izvlekel knjižico iz žepa in ji prišel čitati pesmi. Anici so se dopadle in pritisnila se je k njemu, da bi jih slišala boljše, prostora med njima ni bilo več.

"No, saj imajo finančni stražniki tudi dobro srce", je razmišljevala Anica in ga poslušala.

Občutil je toploto njenega lica in prenehal je čitati. Pogledal jo je in hotel jo je pritisniti k sebi, da ji ukrade poljub.

Odskočila je kakor srna, kri ji je hušknila v obraz in iz njenih ust ji je prišlo odločno: "Tako se pa nisva zmenila, treba je da grem . . ."

"Ne hodi," ji je segel stražnik v besedo.

Anica se je spomnila očeta, ki kuha žganje. Vseeno lahko opazi kaj sumljivega, četudi pride po šestih. Za to ga mora pridržati in odločila se je, da iz bližnje vasi pošlje sla k očetu, ki ga opozori na nevarnost.

"Posel me kliče, da moram naprej. Pomagajte mi jerbas na glavo in čakajte me tukaj, da se vrnem," je dejala Anica z vabljivim glasom.

"Čakam te do sodnega dne," je odgovoril Tratnik in ji pomagal jerbas na glavo.

V jerbasu je nekaj zažvenketalo, Anica je pa karajoče pristavila. "Še krožnike mi pobijete, ji jih nesem teti, tako nerodni ste . . ."

"Nič se ni vbilo, nič," je tolažeče segel v besedo stražnik in je pogladil po licu

"Ali me počakate?" je vprašala Anica in stopila na pot.

"Seveda, seveda," je pritrjeval Tratnik.

Odšla je. Trdno in varno je stopala po potu, stražnik je pa zrl za njo, ki se je zgubljala v svitu zahajajočega solnca, dokler jo ovinek ni odtegnil njegovim očem. Pritisnil je roko na srce in čutil, da se mu je nekaj kljub finančni obleki vtihotapilo v srce.

Vzdihnil je, sedel na stari prostor in zložil pesmico o tihotapki.

Za njene prijatelje.

Tiskar: Ali želite na volilnih kartah razen "kandidatinja za jettničarja" še kaj druzega zraven?

Sufragetka: Lahko še natisnete zraven: "Doma ob torkih in petkih".

SLUŽBO DOBI.

Išče se dobrega in izkušenega človeka, da vodi trgovino, v za drugi z grocerijskim blagom. Jamčevine $3000.00.

Ponudbe je treba poslati najkasneje do 29. avgusta 1916, na sledeči naslov:

ISAAC KARPELA,
Aurora, Minn.
Box 618. (21 — 26).

J. J. LAHEY.
Pogrebnik in balzomalec.
Gospa Margaretha E. Lahey balzomovalka za ženske
Granite City, Tel. 63
Madison, Ill.
Bell, Tri - City. Tel. 63.
(72 — 78).

DELO DOBI.

Petindvajset vlivarjev (squeezers in na beno); kontraktno delo, stalno in dolgo trajajoče delo, nobenih sitnosti; dobri vlivarji zaslužijo $4.00 do $5.00 dnevno. Pridite takoj pripravljeni za delati.

TERRE HAUTE
MALL & MFG. CO.
Terre Hautte, Ind.
(2. week 8.—14. — 8—26.